

При цьому для детальнішого роз'яснення рухових завдань необхідно застосовувати елементи дактилогії й усне мовлення; для здійснення якомога швидкої корекції рухів учнів (реалізації термінового контролю за виконанням рухових дій та внесення оперативної інформації) – мову жестів.

Слід зазначити, що різні форми мовлення розглядаються вченими не тільки як специфічні для дітей із порушеннями слуху. У науковій літературі знаходимо свідчення того, що на заняттях фізичної культури педагог і учні можуть спілкуватися між собою за допомогою жестів, міміки та рухів тіла. Ці невербальні форми спілкування стають специфічними не тільки щодо мовленнєвих особливостей дітей із порушеннями слуху, але й відносно рухової діяльності. Отже, корекція рухової сфери дітей із порушеннями слухової функції під час проведення організованої рухової діяльності повинна здійснюватися завдяки широкому варіативному застосуванню вербальних і невербальних форм спілкування між педагогом і учнями.

Відомо, що при неповноті звукового сприймання інформації важливу роль для розуміння мови відіграють такі його складові, як сила, висота, виразність й емоційність мовлення, наголос, ритм, темп, інтонація та ін. (С. В. Кульбіда [3]). У цьому зв'язку важливе значення набуває місцезнаходження вчителя стосовно учнів (відстань між ними, положення тіла). З огляду на це під час подачі усних інформаційних повідомлень, треба намагалися максимально скоротити відстань між учителем і учнями (до 2,4 м для дітей із III ступенем туговухості; 3,8 м при II ступені туговухості; 5-6 м при I ступені туговухості), зберегти спрямованість обличчям до них. Це дозволить дітям із порушеннями слухової функції не тільки зчитувати мовленнєвий матеріал з губ, але й залежно від ступеня втрати слуху і розвитку слухового сприймання сприймати його на слух. Працюючи у спортивному залі, на майданчику вчителю фізичної культури по можливості бажано вибирали місце, яке відповідало б цим специфічним вимогам.

Висновки. 1. Сприймання словесних компонентів інформаційних повідомлень дітьми з порушеннями слуху під час проведення з ними організованої рухової діяльності викликає труднощі. Основною причиною цього є обмеження їхнього словникового запасу, утруднене формування мовленнєвих конструкцій і нерозуміння ними ряду граматичних форм.

2. Словесні компоненти інформації відіграють додаткову, але дуже важливу роль у корекції та розвитку рухів дітей із порушеною слуховою функцією. Натомість рухова діяльність на заняттях фізичної культури повинна бути провідною стосовно мовленнєвої діяльності.

3. У корекційно-педагогічному процесі з фізичного виховання даної категорії дітей цілком прийнятне застосування всіх форм мовлення (усного, писемного, дактилю, жестів). При цьому необхідно дотримуватись принципу їх комплексного використання при домінуючій ролі усного мовлення.

4. Створення більш повного і виразного уявлення про рухові дії в дітей із порушеним слухом шляхом широкого застосування різних форм мовлення дозволяє активізувати компенсаторні механізми, що сприяє корекції їхньої рухової сфери, позитивно позначається на швидкості формування знань, умінь і навичок, розвитку рухового потенціалу цих дітей.

5. Мовленнєві компоненти інформації обов'язково повинні підкріплюватися наочними компонентами, спрощенням словниково-граматичних форм і алгоритмізацією викладу суті структури рухових дій.

6. Характер, обсяг і форма мовленнєвих повідомлень про рухову діяльність повинні визначатися цільовим призначенням інформації, рівнем мовленнєвого розвитку дітей із порушеним слухом, етапом формування рухових дій і видом контролю.

Перспективи подальших досліджень полягають у проведенні експериментальної перевірки специфіки передачі інформаційних повідомлень дітям з порушеннями слухової функції під час різних форм занять фізичною культурою.

Література

1. Vyigotskiy L. S. Myshlenie i rech. Psihologicheskie issledovaniya / L. S. Vyigotskiy. – М., 1996.
2. Dzyurich V. V. Rol slova v razvitii dvizheniy u глухих shkolnikov: Dis... kand. ped. nauk: 13.00.03 «Korektsiyana pedagogika» / V. V. Dzyurich. – Minsk, 1970.
3. Kul'bida S. V. Teoretyko-metodychni zasady vykorystannya zhestovoyi movy u navchanni nechuyuchykh: avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya doktora ped. nauk : spets. 13.00.03 «Korektsiyana pedahohika» / S. V. Kul'bida. – К., 2010.
4. Fomichova L. I. Proektuvannya navchannya yak zasib intelektual'noho rozvytku doshkil'nykiv z vadamy slukhu: operatsional'no-znakovyy pidkhid: Dys. d-ra psykhol. nauk : 19.00.08 «Spetsial'na psykholohiya» / L. I. Fomichova. – К., 1997.

Малахова Ж.В.

Донецький національний медичний Університет

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОСНОВИ САМОРОЗВИТКУ В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ

У статті приведені дані аналізу відносно напрямів реформування фізичного виховання в системі вищої освіти. Проаналізовані дані щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України за 2017 рік для прийняття відповідних управлінських рішень. Розглянуті шляхи впровадження концепції саморозвитку в процесі фізичного виховання студентів; обґрунтована технологія побудови індивідуальної освітньої траєкторії студента в режимі самостійної форми занять. На цій основі здійснювалося теоретичне осмислення змісту і структури здоров'яформуючих освітніх технологій, обґрунтування технологічних принципів стратегічного планування з метою формування системи оздоровлення, а також соціальне проектування впровадження рекреаційної системи.

Ключові слова: фізичне виховання, саморозвиток, студенти, здоров'яформуючі технології.

Малахова Ж.В. Теоретико-методические аспекты основы саморазвития в системе физического воспитания студентов. В статье приведены данные анализа относительно направлений реформирования

физического воспитания в системе высшего образования. Проанализированы данные ежегодного оценивания физической подготовленности населения Украины за 2017 год для принятия соответствующих управленческих решений. Рассмотрены пути внедрения концепции саморазвития в процессе физического воспитания студентов; обоснована технология построения индивидуальной образовательной траектории студентов в режиме самостоятельной формы занятий. На этой основе осуществлялось теоретическое осмысление содержания и структуры здоровьесформирующих образовательных технологий.

Ключевые слова: физическое воспитание, саморазвитие, студенты, здоровьесформирующие технологии.

Malachova Zh.V. Theoretical and methodological aspects of the foundations of self-development in the system of physical education of students. To the article data of analysis are driven in relation to directions of reformation of physical education in the system of higher education. Data of annual evaluation of physical preparedness of population of Ukraine are analyses for 2017 for the acceptance of corresponding administrative decisions. The ways of introduction of conception of self-development are considered in the process of physical education of students; technology of construction of individual educational trajectory of students is reasonable in the mode of independent form of employments. Contradiction and features of self-perfection are educed and described in physical education; the substantive provisions of conception of саморазвития are set forth, both in physical and intellectual plan of student young people of Ukraine. On this basis the theoretical comprehension of maintenance and structure of health of formative of educational technologies came true. Self-development strategy helps to create the personal interest of each student in individual motor needs and discuss personal problem situations. The solution of these issues relies on the staff of the counseling centers on the basis of the Department of Physical Education. These changes concern the creation of new educational standards, updating and reviewing curricula, the content of educational and teaching materials, forms and methods of training. This will allow the programmatic basis of physical education to orientate on system design, which will contribute to increasing the level of physical health and safe life of young people.

Key words: physical education, self-development, students, health forming technologies.

Постановка проблеми. Загальний досвід втілення єдиної освітньої стратегії західноєвропейських держав свідчить про необхідність проведення аналізу ефективності співпраці та визначення дієвого механізму впровадження в Україні міжнародних програм, досвіду роботи іноземних держав з розвитку галузі фізичної культури [2, с. 48,7,8,9,10,11]. Як відзначається в низці державних програмно-нормативних документів, які стосуються розвитку фізичної культури і спорту, європейська інтеграція України передбачає приєднання до конвенцій Ради Європи [1,4,5,6]. Оскільки керівництво Європейського союзу створило обов'язкову умову економічного об'єднання Європи, соціальної стабілізації країн Європейського економічного союзу (ЄЕС), виникла необхідність у модернізації вищої освіти, її обґрунтованості з точки зору орієнтованості на прагнення відповідності сучасним запитам професійної освіти. Це дозволить програмну основу фізичного виховання зорієнтувати на системне проектування, що буде сприяти підвищенню рівня фізичного здоров'я і безпечній життєдіяльності молоді. Сенс у формуванні впровадження механізму самовдосконалення в зазначеній сфері і, перш за все, в уніфікації і стандартизації національних систем з питань освіти [5, с 34].

Актуальність дослідження. Протягом останніх десятиліть стратегія «саморозвитку» зазнала трансформацію, пов'язану з ростом інструментальної цінності здоров'я як ресурсу для досягнення інших життєвих благ. Теоретичне осмислення феномена здоров'я призвело до зміни вектору досліджень - від аналізу атрибутів хвороби та медицини до вивчення здоров'я здорового індивіда і соціально-культурних чинників формування здоров'я та здорового способу життя [3, с.89].

На виконання пункту 3 постанови Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2015 р. № 1045 "Про затвердження Порядку проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України" та розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2017 р. № 275 "Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік" з 2017 року започатковано проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України (далі - тестування) серед учнівської та студентської молоді та ін. За інформацією, що надійшла від обласних та Київської міської державних адміністрацій у тестуванні взяло участь 2,5 млн. осіб, що складає 6 % від загальної чисельності населення країни (показник чисельності населення України за даними Держстату станом на 01.10.2017 з урахуванням осіб віком від 0 до 10 років та осіб з інвалідністю). З метою спрямування діяльності навчальних закладів на фізичний розвиток учнівської та студентської молоді було організовано проведення тестування в 15,0 тис. навчальних закладах. Кількість осіб, які допущені до тестування, складає майже 2,1 млн. чоловік, або 50 % від загальної кількості учнівської та студентської молоді.

За рівнями фізичної підготовленості високий рівень має 570,8 тис. осіб, або 27,4 % до загальної кількості осіб, які допущені до тестування, достатній рівень - 757,0 тис. осіб, або 36,3 %, середній рівень - 548,3 тис. осіб, або 26,3 %, низький рівень — 207,3 тис. осіб, або 10,0% відповідно[6].

Такий показник залучених до тестування серед учнівської категорії осіб зумовлено наявністю великої кількості учнів зі значними відхиленнями постійного чи тимчасового характеру в стані здоров'я, що не перешкоджають навчанню в школі, але протипоказані для занять фізичною культурою за навчальною програмою і потребують суттєвого обмеження фізичного навантаження; серед студентської молоді зумовлено стрімким скороченням годин на навчальну дисципліну "Фізичне виховання" та визначення її як єдиної в Україні з усіх навчальних дисциплін у закладах вищої освіти поза кредитної дисципліни, яка поступово стримує розвиток спортивної роботи зі студентською молоддю. Міністерство молоді та спорту України наполягає на виконанні доручення Кабінету Міністрів України від 21.12.2017 № 08/10646/0/1-17/0.1 з метою посилення відповідальності керівництва ЗВО за розвиток фізичного виховання [7]. Тому керівники закладів вищої освіти мають створювати умови збереження та розвитку галузі фізичного виховання. Таким чином, необхідність в безперервності

процесу фізичного виховання очевидна, а на працівників сфери фізичної культури покладається непросте завдання в розробці нових підходів до організації та реалізації навчальної діяльності в робочий час і при самостійних заняттях.

Крім очевидної значущості самоосвіти і фізичного самовдосконалення, необхідність стимулювання самостійної роботи студентів в галузі фізичної культури обумовлена наступними напрямками:

- на шляху до модернізації освіти стоїть методологічна і теоретична переорієнтація ЗВО на особистість студента;
- підвищення рівня сформованості цінностей фізичного і духовного здоров'я;
- впровадження нових прогресивних педагогічних технологій у фізичному вихованні студентів.

В центрі уваги ЗВО повинно бути формування професійних якостей особистості, яка перебуває в гармонії з природою, оточуючим світом і самою із собою. Ці зміни стосуються створення нових освітніх стандартів, оновлення та перегляду навчальних програм, змісту навчально-дидактичних матеріалів, форм і методів навчання [6]. Саме переосмислення ролі, функцій і структури традиційного фізичного виховання у ЗВО, створило передумови до перегляду питання про те, що і як викладати протягом конкретного, обмеженого в часі і ресурсах навчального заняття / курсу. При цьому загальна модернізація національної освіти стимулює пошук додаткових можливостей щодо адаптації системи вищої професійної освіти до сучасних вимог щодо формування в учнів умінь і навичок здорового способу життя (ЗСЖ), формування у студентів відповідального ставлення до власного фізичного, психічного і соціального здоров'я в системі саморозвитку.

Необхідність впровадження самостійних занять фізичними вправами обумовлена навчальною програмою з фізичного виховання у ЗВО, в якій 2/3 часу відводиться на самостійну роботу студентів (Фізичне виховання. Навчальна програма для ВНЗ України III-IV рівнів акредитації). Все це не сприяє функціонуванню системи фізичного виховання в рамках традиційних фізіологічних і психолого-педагогічних рекомендацій з наукової організації даного навчально-виховного процесу [7].

Робота відповідає темі зведеного плану НДР Міністерства освіти України на 2016–2020 р.р. 3.1 «Теоретико-методичні основи вдосконалення програмно-нормативних засад фізичної підготовки дітей, підлітків і молоді».

Наукова новизна дослідження полягає в розробці та обґрунтуванні механізму педагогічного проектування якісно нової стратегії фізичного виховання у ЗВО зі значною часткою самостійного навчання у вільний час, структури дидактичного і організаційного рівнів даної системи, змісту її компонентів;

Методологічну основу дослідження представляли діалектичні закономірності розвитку соціальних явищ і процесів, розгляд системи фізичного виховання в умовах саморозвитку, як складової вищого порядку - здорового способу життя та адаптація накопичених знань, для зміцнення здоров'я підрастаючого покоління, представляючи найважливішу державну задачу. При переході сучасної системи охорони здоров'я до пріоритету профілактики, ЗСЖ стає важливим напрямком державної політики.

Результати дослідження. Проведене дослідження дало можливість визначити, що основна мета стратегії саморозвитку у фізичному вихованні - це організація студентів до усвідомленої рухової активності під час дозвілля для зміцнення здоров'я, підвищення рівня фізичного стану, фізичної підготовленості. Критерієм рівня реалізації цієї мети є показник співвідношення студентів, які мають достатню рухову активність під час дозвілля для збереження здоров'я, до загальної кількості студентів. Для визначення шляхів досягнення зазначеної мети, її необхідно диференціювати на проміжні і первинні цілі. Проміжними цілями для досягнення мети стали сформованість інтересу студентів до рухової активності та наявність можливостей для підтримки і задоволення цього інтересу.

Формування інтересу студента до рухової активності, як усвідомленого мотиву, відбувається через пізнання і розуміння значущості відповідних індивідуальних і соціальних причин такої діяльності. Створення можливостей для підтримки і задоволення інтересу студента до рухової активності передбачає такі первинні цілі системи самостійних занять:

- 1 - оптимальне планування кожним студентом свого вільного часу і визначення в ньому періоду рухової активності для зміцнення здоров'я;
- 2 - володіння кожним студентом комплексом спеціальних знань і умінь ефективно використовувати фізкультурно-оздоровчу діяльність для зміцнення здоров'я під час самостійних занять і занять в неформальних студентських групах;
- 3 - формування та дотримання оптимального рівня забезпечення студентів доступними спортивними спорудами та компетентними фахівцями;
- 4 - проведення соціального моніторингу рівня зацікавленості і оцінки рівня фізичного здоров'я студентів;
- 5 - введення технологій для об'єктивного обліку і визначення форми проведення самостійних занять;
- 6 - організація масових спортивних та оздоровчих заходів;
- 7 - мережа спортивних і оздоровчих секцій відповідають потребам і інтересам студентів;
- 8 - здійснення міського планування студентських Універсіад, спортивних заходів та свят, які б пропагували здоровий спосіб життя, особистісний ріст і саморозвиток;
- 9 - заохочення в сфері фізично активних способів пересування.

Функціями стратегії саморозвитку при самостійних заняттях визначається об'єктивно присутніми можливостями цієї системи впливу на студентів для формування і задоволення їх інтересів до рухової активності. Функції системи самостійної форми навчання реалізуються не самі по собі, а лише шляхом відповідної активної діяльності студента. Отже, вони є безпосереднім наслідком діяльності, як конкретного студента, так і інших суб'єктів освітньої системи.

Щодо самостійної формою функціонування фізичної культури, яка може задовольнити потреби студентів в активному відпочинку і принести задоволення від рухової активності та спілкування є фізична рекреація. Саме цей напрямок для нас є основним під час несприятливих економічних умов життя, втрати або зміщення соціальних орієнтирів, набуваючи особливий пріоритет.

У початкову структуру входять суб'єкти, які організують і здійснюють заходи щодо залучення студентів до рухової активності та місця для здійснення даної діяльності. Це - спортивні клуби оздоровчої спрямованості різних форм власності та організаційно-правових форм, фізкультурно-оздоровчі заклади (фітнес-клуби, SPA- центри, оздоровчі комплекси, студії тощо), центри фізичного здоров'я, фізкультурно-спортивні організації, спортивні федерації (асоціації і т.д.), рекреаційні парки.

Друга структура: суб'єкти, які сприяють залученню молоді до рухової активності та бази на яких здійснюється підготовка фахівців - ЗВО в яких готують фахівців відповідної кваліфікації; наукові установи, де досліджують проблеми функціонування і розвитку фізичної культури і спорту; медичні установи (дозвіл на заняття, медичний контроль і супровід занять); центри фізичної реабілітації (масажні кабінети, зали лікувальної фізкультури, кабінети для фізіотерапії й кінезотерапії); засоби масової інформації, соціальні мережі, електронна пошта; підприємства та організації спортивної індустрії, які забезпечують виробництво і реалізацію спортивної та туристичного обладнання та інвентарю, спортивного екіпірування та взуття, а також їх прокат.

Третя група: суб'єкти, які забезпечують управління взаємодією вище перерахованих суб'єктів організації самостійних занять, це - кафедра фізичного виховання, яка здійснює облік, контроль і корекцію самостійних оздоровчих, а в ряді випадків і спортивних програм занять студентів у вільний час.

Висновки. 1. Основу організаційних форм представляє одночасне (за графіком) проведення секційних, оздоровчих і неформальних заходів за участю основної маси студентів з обов'язковим куруванням громадських лідерів в кожній групі студентів. 2. Взаємодія між студентом і викладачем (консультантом) у вільний від обов'язкових занять час стає можливим завдяки реалізації спеціальних програм:

а) спортивні - спеціально-організовані загальнодоступні масові спортивні заходи і фестивалі (у т.ч. заочні) з обов'язковою фіксацією результатів, місць, досягнень лідерами груп (відповідальними фізоргми), з подальшим фото (відео) звітом.

б) секційна форма організації занять у вечірній час;

3. Організація рекреаційних заходів розважального характеру, які здійснюються самостійно або в неформальних організаціях за місцем проживання, масового відпочинку людей, в спеціальних рекреаційних місцях (бази відпочинку, профілакторії, лісопарки, туристичні бази і т.д.).

Зміна попиту на фізкультурно-оздоровчі та спортивно-оздоровчі послуги і підвищення вимог студентів до їх якості змушує фахівців з фізичного виховання вдосконалювати свою діяльність, вносити зміни до діючих програм, а також планувати і впроваджувати нові програми.

Перспективою використання результатів дослідження було впровадження системного проектування стратегії саморозвитку в освітньому середовищі ЗВО.

Література

1. Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 25.09.2015 № 1/9-454 «Рекомендація щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах».
2. Долгова Н. Європейські ініціативи у сфері фізичного виховання та спорту / Н. Долгова // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2015. – №2. – С. 55-58.
3. Дутчак М. Концептуальні напрями вдосконалення системи фізичного виховання школярів і студентів для впровадження здорового способу життя / М. Дутчак, Т. Круцевич, С. Трачук // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2010. – №2. – С. 116-119.
4. Лист Міністерства освіти і науки України від 13.03.2015 №1/9-126 «Щодо особливостей організації освітнього процесу та формування навчальних планів у 2015/2016 навчальному році».
5. Лист Міністерства освіти і науки України Міністерства молоді та спорту України від 25.09.2015 №1/9-454 «Щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах».
6. Лист Міністерства молоді та спорту України від 14.12.2017 №1550/5.1/17 «Щодо надання інформації»
7. Hardman K. An up-date on the status of physical education in schools worldwide: technical report for the World Health Organization / Hardman K. – Geneva, Switzerland: World Health Organisation, 2003. – 14 p.
8. Hardman K. The Situation of Physical Education in Schools: A European Perspective / Hardman K. // Human Movement. – 2008. – Т. 9. - №1. – Р. 5 – 18.
9. Looze R. Physical education in EU schools / Looze R. – Режим доступу: <http://www.europeactive.eu/content/physical-education-eu-schools>
10. Naul R. Concepts of Physical Education in Europe / Naul R. // Physical Education: Deconstruction and Reconstruction. – Issues and Directions, Edition: 1st, Publisher: Schorndorf: Hofmann, Editors: Hardman K., pp.35-38
11. Physical Education and Sport at School in Europe: Eurydice Report. – Luxembourg: Publications Office of the European Union. – 2013 – 76 p.

Маленюк Т.В.

Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка

УДОСКОНАЛЕННЯ ШВИДКІСНИХ І КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ ПІДВИЩЕННЯ СПОРТИВНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ З НАСТІЛЬНОГО ТЕНІСУ

У статті представлено методику удосконалення швидкісних і координаційних здібностей гравців у настільного тенісу в умовах навчання у вузі. Виявлено достовірне ($P < 0,05$) покращення показників швидкості переміщення, швидкості